

Dušan Novak

*Hydrogeological
investigations of the
Župnekovo žrelo spring
catchment area*

Ključne besede:

hidrologija, Župnekovo žrelo, izvir,
porečje Savinje, Slovenija

Key words:

*hydrology, Župnekovo žrelo, spring,
Savinja catchment area, Slovenia*

Izvir Rečice-Župnekovo žrelo, je zajet za oskrbo s pitno vodo, zato smo posvetili pozornost njegovemu zaledju. Kakovost vode je občasno slaba. Z barvanjem bližnjega hudournika Suhe, ki ponikuje v zgornjem toku, je bila dokazana povezava z Župnekovim žrelom.

Zaledje izvira je v hudourniškem povodju Suhe in v zakraselem območju, kjer je nekaj kmetij. Tudi te s svojo dejavnostjo, predvsem z gnojevko, lahko onesnažijo vir pitne vode. Ker je zaščita tega vodnega vira težka, smo predlagali preusmeritev vodovodnega sistema na drug vir.

Izvir Župnekovo žrelo je bil leta 1987 razglašen za naravni spomenik.

Since the Rečica spring, known as Župnekovo žrelo, was captured for drinking water supply, its feeding zone has been paid attention to. The quality of water is from time to time bad. The colouring test of the nearby torrent Suha, which sinks temporarily in its upper part, proved its connection with the Žrelo spring.

The catchment area is in the basin of the torrent Suha and in the karstified area, where there are some farms, which can considerably pollute the source of drinking water especially with liquid manure. As it is very difficult to protect this water source we suggest that the supply system should be reoriented to another water source.

The spring Župnekovo žrelo was designated a natural monument in 1987.

Avtorjev naslov/Author's address:

† Dr. Dušan Novak
je bil zaposlen na Geološkem zavodu Slovenije,
Dimičeva ulica 14
SI-1000 Ljubljana

Prejeto/Received: 17. decembra 1991

1. UVOD

Izvir Rečice, imenovan Župnekovo žrelo, je bil z odlokom občine Mozirje razglašen za naravno znamenitost (Ur. l. SRS 27/87). Izvir pa je bil še pred tem zajet za oskrbo Rečice in bližnjih naselij s pitno vodo. Ker je bila voda občasno slabe kakovosti, so zajeli še bližnji izvir, imenovan Žegnani studenec, in leta 1986 izdelali študijo zaledja. S pitno vodo oskrbujeta Dol, Suho, Rečico, Nizko, Šentjanž, Vrpolje, Poljane in Prihovo. Na podlagi te študije je bil izdelan in tudi sprejet odlok občinske skupščine o varstvenih pasovih vodnega vira (Ur. l. SRS 13/87). Pri poznejšem preverjanju te študije je bilo ugotovljeno, da ni upoštevala možnosti zatekanja Suhe v izvire.

2. GEOLOŠKE RAZMERE

Izvir Župnekovo žrelo je v slikoviti grapi na stiku dolomita in anizičnega apnenca. Grapa poteka v bližini močnejšega preloma. Ob tem prelomu je kakih 200 m nižje tudi izvir Žegnani studenec.

Na terciarni laporno-tufski seriji, ki gradi gričevja prednožja Golt, leže ozke cone anizičnega dolomita. Na njem leži starejši ploščast apnenec z laporjem, ki ga ponekod zopet pokriva dolomit. Pod Belo pečjo je na tem luska keratofirskega tufa in keratofirja, na njej pa zgornjetriasni apnenec Golške planote.

Nad Dolom je blok spodnjetriadnega apnenca proti vzhodu in jugovzhodu omejen s terciarnimi kamninami. Izpod Medvedjeka pritekata dva kraka hudourniške Suhe, Suha in Goličko korito, ki izvirata v preperini keratofirske cone. Zaradi pretežno površinskega odtekanja sta ta dva potoka izrazita hudournika.

Pod sotočjem obeh krakov, v Štengah, prične voda prenikati skozi grušč v razpokano cono v apnencu. Izrazit prelom poteka odtod (z ovinka grape) prav proti Žrelu. Suha je za tem do Tesni, slikovitega korita, suha. Šele tu se pojavi manjša vodna količina, ki po kakih 10 m zopet ponikuje. Do izliva v Rečico pod Atelškom je struga ob običajni vodi suha, obsežen vršaj nesepariranega grušča pa kaže na njeno moč ob poplavi.

3. BARVANJE

Opozorila domačega prebivalstva, da se voda v izvir steka tudi iz Suhe, so nas spodbudila, da to domnevo preverimo.

Junija 1991 je pod Štengami v nadmorski višini 525 m ponikovalo kakih 5 l vode na sekundo. Obarvali smo jo s 5 kg uranina. Že istega večera se je barva pojavila na Žrelu, v namorski višini 451 m, v oddaljenosti kakih 600 m ($v=0,02$ m/s). Naslednjega dne je bila nevihta in voda se je za dalj časa močno skalila.

Ker je Žegnani studenec povsem zajet, ni bilo mogoče ugotovljati, ali je bil obarvan tudi ta izvir.

Z ugotovitvijo, da je med Suho in izvirom Žrelo dobro izdelana podzemeljska struga, se je padavinsko območje izvira povečalo na vse povodje Suhe do

Medvedjeka in Konjskega vrha. Z območja Konščice je močno onesnaževanje skozi zakrasele razpokane cone s kmetij Bursečnik in Mesničar.

Zajetja na takih izviri je težko sanirati in še težje zavarovati pred onesnaževanjem, zahteve o kakovosti pitne vode pa so stroge. Zaradi tega se je upravljalec vodovoda odločil, da bo območje, ki ga napaja ta izvir, priključil na drug vodni vir.

To pa naj ne bi bila zelena luč za odpravo omejitev v zaledju zajetja. Omejitve naj bi še veljale, saj bo zajetje še vedno potrebno kot rezerva pitne vode za čas izjemnih razmer.

4. VIRI

Arhiv Geološkega zavoda Ljubljana

Odlok o varstvenih pasovih vodnega vira Župnekovo žrelo in Žegnani studenec (vodovod Rečica ob Savinji), Ur. l. RS, 13/87.

Odlok o razglasitvi naravnih znamenitosti ter kulturnih in zgodovinskih spomenikov na območju občine Mozirje, Ur. l. RS, 27/87.